

ODR - Obvyčejné dif. rovnice
Analytické metody

- definice - diferenciální, obvyčejná
- $y(x) \in S$ 1. řádu $f(y', y, x) = 0$
nejjednodušší $y' = g(y, x)$
počáteční podmínky $y(0) = C$
- vyššího řádu, systémy
Př: $y'' = 0$, $y = C_1 x + C_2$ - 2 počáteční podmínky
2 okrajové podmínky
- existence řešení
jednoznačnost řešení - bifurkace

- speciální případy
- separace proměnných $y' = f(x)g(y)$
 $\int \frac{dy}{g(y)} = \int f(x) dx + C$

- lineární s konst. koef. - homogenní rovnice
 $y^{(n)} + a_{n-1} y^{(n-1)} + \dots + a_0 y = 0$
 $y = e^{\lambda x}$

charakteristický polynom
 $P(\lambda) = \lambda^n + a_{n-1} \lambda^{n-1} + \dots + a_0 = 0$

kořeny $\lambda_1, \dots, \lambda_n$
obecné řešení $y = \sum_{i=1}^n C_i e^{\lambda_i x}$

ndsobné kořeny $C_i \sim A_i x + B_i$

- nehomogenní rovnice
- partikulární řešení + obecné řešení homogenní rov.
- variace konstant $y = \sum_{i=1}^n C_i(x) e^{\lambda_i x}$

- teorie řízení - Laplaceova transformace

- numerické metody řešení

- řady - Taylor

- Picardova metoda $y' = f(x, y)$, $y(x_0) = y_0$

$$y_{i+1}(x) = y_0 + \int_{x_0}^x f(s, y_i(s)) ds$$

SYSTEM ODR

$$\vec{y}' = \vec{F}(x, \vec{y})$$

• lineární

$$y_1' = \sum_{j=1}^n a_{1j}(x) y_j + b_1(x)$$

$$y_2' = \dots$$

$$y_n' = \sum_{j=1}^n a_{nj}(x) y_j + b_n(x)$$

$$\vec{y}' = A(x) \vec{y} + \vec{B}(x)$$

• homogenní $\vec{B}(x) = 0$

$$\vec{y}' = A(x) \cdot \vec{y}$$

$$\vec{y} = \vec{c} e^{\lambda x}$$

$$\lambda \vec{c} e^{\lambda x} = A \cdot \vec{c} e^{\lambda x}$$

$$A \cdot \vec{c} = \lambda \vec{c}$$

$$\det(A - \lambda I) = 0$$

• $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n$ - vlastní čísla matice A

$\vec{c}_1, \vec{c}_2, \dots, \vec{c}_n$ - vektorů A

1. $\lambda_j \in \mathbb{R}, \lambda_j \neq \lambda_k, j \neq k, j, k = 1, \dots, n$

obecná řešení

$$\vec{y} = \sum_{j=1}^n d_j \vec{c}_j e^{\lambda_j x}, \quad d_j \in \mathbb{R}$$

2. $\exists j, \lambda_j \notin \mathbb{R}, \lambda_j \neq \lambda_k, j \neq k, j, k = 1, \dots, n$

$$\vec{c}_j e^{\lambda_j x} = (\operatorname{Re} \vec{c}_j + i \operatorname{Im} \vec{c}_j) e^{\operatorname{Re} \lambda_j x} \left(\cos(\operatorname{Im} \lambda_j x) + i \frac{\operatorname{Im} \vec{c}_j}{\operatorname{Im} \lambda_j} \sin(\operatorname{Im} \lambda_j x) \right)$$

$$S_j^1 = (\operatorname{Re} \vec{C}_j \cos(\operatorname{Im} \lambda_j \cdot x) - \operatorname{Im} \vec{C}_j \sin(\operatorname{Im} \lambda_j \cdot x)) e^{\operatorname{Re} \lambda_j \cdot x} +$$

$$i (\operatorname{Im} \vec{C}_j \cos(\operatorname{Im} \lambda_j \cdot x) + \operatorname{Re} \vec{C}_j \sin(\operatorname{Im} \lambda_j \cdot x)) e^{\operatorname{Re} \lambda_j \cdot x}$$

S_j^2

$\lambda_j \notin \mathbb{R}_1 \Rightarrow \lambda_j$ je kořen char. polynomu

$$\begin{matrix} \vec{C}_j \\ \vec{C}_j \end{matrix} \rightarrow S_j^1, S_j^2 \in \mathbb{R}$$

3. char. polynom má násobné kořeny

$$\lambda_1 = \lambda_2$$

a) $\vec{C}_1 \neq \vec{C}_2$ lin. nezávislé!

$$d_1 \vec{C}_1 e^{\lambda_1 x} + d_2 \vec{C}_2 e^{\lambda_2 x}$$

b) $\vec{C}_1 \parallel \vec{C}_2$ lin. závislé!

$$d_1 \vec{C}_1 e^{\lambda_1 x} + d_2 \vec{C}_1 e^{\lambda_1 x} = (d_1 + d_2) \vec{C}_1 e^{\lambda_1 x}$$

$$(A - \lambda_1 I) \vec{C}_1 = \vec{0}$$

ODR
stabilita

Def:

ODR je stabilní $\Leftrightarrow$ malé změny počátečních podmínek odpovídá malá změna řešení ODR (pro rostoucí x)

Př1: $y' = -2y + e^{-x}$

$y(0) = y_0 \sim 1 - 0.97, 1, 1.03$
 $x \in (-3, 3)$

Př2: $y' = 2y - 3e^{-x}$

$y(0) = y_0 \sim 1 - 0.97, 1, 1.03$
 $x \in (-2, 2)$

Věta: ODR $y' = f(x, y)$, $f \in C^1_{x,y}$

$\exists K, L$

$K \leq \frac{\partial f}{\partial y} \leq L \quad \forall x, y, x \in (x_0, x_1)$

$y(x), \tilde{y}(x)$ řešení ODR na intervalu $x \in (x_0, x_1)$
a poč. podmínkami $y(x_0) = y_0, \tilde{y}(x_0) = \tilde{y}_0$

$\Rightarrow |y_0 - \tilde{y}_0| e^{K(x-x_0)} \leq |y(x) - \tilde{y}(x)| \leq |y_0 - \tilde{y}_0| e^{L(x-x_0)}$
 $\forall x \in (x_0, x_1)$

Př1: $\frac{\partial f}{\partial y} = -2, K=L=-2$

$|y - \tilde{y}| \leq |y_0 - \tilde{y}_0| e^{-2(x-x_0)}$

Př2: $\frac{\partial f}{\partial y} = 2, K=L=2$

$|y - \tilde{y}| \leq |y_0 - \tilde{y}_0| e^{2(x-x_0)}$

Př3: $y' = -x^2 y^3 + \cos x$

$|y - \tilde{y}| \leq |y_0 - \tilde{y}_0|$

$\frac{\partial f}{\partial y} = -3x^2 y^2 \leq 0 \Rightarrow$ stabilní

Věta: ODR, $y' = f(x, y)$, $f \in C^1_{x,y}$

$\forall x, y \quad \frac{\partial f}{\partial y} \leq 0 \Rightarrow$ ODR je stabilní

Runge-Kutta

• $y' = f(x)$ $y = \int f(x) dx$

$$y(x+h) = y(x) + y'(x + \frac{h}{2}) \cdot h + \cancel{O(h^3)}$$

$$\approx y(x) + f(x + \frac{h}{2}) \cdot h$$

$$y_{n+1} = y_n + f(x_n + \frac{h}{2}) \cdot h + O(h^2)$$

• $y' = f(x, y)$

$$y(x+h) \approx y(x) + f(x + \frac{h}{2}, y(x + \frac{h}{2})) \cdot h$$

$$y(x + \frac{h}{2}) \approx y(x) + f(x, y(x)) \cdot \frac{h}{2}$$

$$k_1 = f(x_1, y(x_1))$$

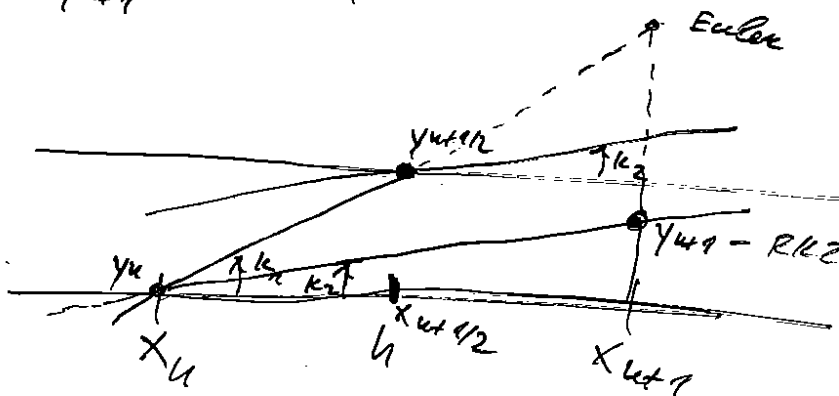
$$k_2 = f(x + \frac{h}{2}, y(x) + k_1 \frac{h}{2})$$

$$y(x+h) \approx y(x) + k_2 \cdot h$$

$$y' = f(x, y)$$

1/2	1/2
0	1/2

$O(h^2)$

RK metody

$$y' = f(x, y) \quad y(x_0) = y_0$$

1. krok z x_0 do $x_1 = x_0 + h$, $y_1 = y(x_1)$

$$k_1 = f(x_0, y_0)$$

$$k_2 = f(x_0 + c_2 h, y_0 + a_{21} k_1 h)$$

$$k_3 = f(x_0 + c_3 h, y_0 + h(a_{31} k_1 + a_{32} k_2))$$

$$\vdots$$

$$k_r = f(x_0 + c_r h, y_0 + h \sum_{j=1}^{r-1} a_{rj} k_j)$$

$$y_1 = y_0 + h \sum_{j=1}^r b_j k_j$$

c_2	a_{21}	
c_3	a_{31}	a_{32}
$\vdots$		
c_r	a_{r1}	$a_{r2} \dots a_{rr}$
	b_1	$b_2 \dots b_r$

• obecná explicitní RK metoda
 r -stupňová

• i pro vektory

• uspořádání

① $r=1$ $k_1 = f(x_0, y_0)$

$$y_1 = y_0 + h k_1 b_1$$

$$y(x_0 + h) = y(x_0) + b_1 h f(x_0, y_0)$$

$$L = y(x_0 + h) \approx y(x_0) + h y' + O(h^2)$$

② $L(h=0) = y(x_0) \quad \checkmark$

$$P(h=0) = y(x_0)$$

③ $L'(h=0) = y'(x_0) = f(x_0, y_0)$

$$P'(h=0) = b_1 f(x_0, y_0)$$

$$b_1 f = f$$

$$b_1 = 1$$

$$k_1 = f(x_0, y_0)$$

$$y_1 = y_0 + h f(x_0, y_0)$$

Eulerova metoda

② $r=2$ $k_1 = f(x_0, y_0)$ $y' = f(x, y)$

$k_2 = f(x_0 + c_2 k_1, y_0 + a_{21} k_2 h)$

$y_1 = y_0 + h(b_1 k_1 + b_2 k_2)$

$L = y(x_0 + h)$ P

$y_0 = y(x_0)$
 $y_1 = y(x_0 + h)$

Ⓐ $L(h=0) = y_0$ ✓
 $P(h=0) = y_0$

Ⓑ $L'(h=0) = y'(x_0) = f(x_0, y_0)$

$P'(h=0) = \frac{d}{dh} P \Big|_{h=0} = (b_1 k_1 + b_2 k_2) \Big|_{h=0} =$
 $= b_1 f(x_0, y_0) + b_2 f(x_0, y_0) =$
 $= f(b_1 + b_2)$

$L' = P' \quad f(b_1 + b_2) = f$

Ⓒ $L''(h=0) = y''(x_0) = f'(x_0, y_0) = \frac{\partial f}{\partial x} + \frac{\partial f}{\partial y} y'(x_0) =$

$P''(h=0) = \frac{d}{dh} \left[b_1 k_1 + b_2 k_2 + h \frac{d}{dh} (b_1 k_1 + b_2 k_2) \right] =$
 $= f_x + f_y \cdot f$

$= 2 \frac{d}{dh} (b_1 k_1 + b_2 k_2) = 2 \frac{d}{dh} k_2 =$

$= 2 b_2 (f_x c_2 + f_y a_{21} k_1) = 2 b_2 (f_x c_2 + f_y f a_{21})$

$\forall f \quad f_x + f_y \cdot f = 2 b_2 c_2 f_x + 2 b_2 a_{21} f_y f$

$f_x (1 - 2 b_2 c_2) + f_y \cdot f (1 - 2 b_2 a_{21}) = 0$

$1 - 2 b_2 c_2 = 0$
$1 - 2 b_2 a_{21} = 0$
$b_1 + b_2 = 1$

$b_2 \neq 0$

$1/2$	$1/2$
	$0 \quad 1$
1	1
$1/2$	$1/2$

• vybereme $b_1 = 0 \Rightarrow b_2 = 1, c_2 = 1/2, a_{21} = 1/2$

• - " - $b_1 = 1/2 \Rightarrow b_2 = 1/2, c_2 = 1, a_{21} = 1$

3-kroková RK metoda RK3

$$k_1 = f(x_0, y_0)$$

$$k_2 = f(x_0 + c_2 h, y_0 + a_{21} k_1 h)$$

$$k_3 = f(x_0 + c_3 h, y_0 + h(a_{31} k_1 + a_{32} k_2))$$

$$y_1 = y_0 + h(b_1 k_1 + b_2 k_2 + b_3 k_3)$$

• hledané konstanty $c_2, c_3, b_1, b_2, b_3, a_{21}, a_{31}, a_{32}$

c_2	a_{21}		$1/3$	$1/3$	
c_3	a_{31}	a_{32}	$2/3$	0	$2/3$
	b_1	b_2		$1/4$	$0 \quad 3/4$

Heun-3. řádek

• do 3. derivace

• rovnice $\rightarrow 1 - b_1 - b_2 - b_3 = 0$
1. derivace

2. derivace $1 - 2b_2 c_2 - 2b_3 c_3 = 0$

$$1 - 2b_2 a_{21} - 2b_3 a_{31} - 2b_3 a_{32} = 0$$

3. derivace

$$f_{xx} \rightarrow 1 - 3b_2 c_2^2 - 3b_3 c_3^2 = 0$$

$$f_{yy} \rightarrow 1 - 3b_2 a_{21}^2 - 3b_3 a_{31}^2 - 6b_3 a_{31} a_{32} - 3b_3 a_{32}^2 = 0$$

$$f_{xy} \rightarrow 2 - 6b_2 c_2 a_{21} - 6b_3 c_3 a_{31} - 6b_3 c_3 a_{32} = 0$$

$$f_y^2 \rightarrow 1 - 6b_3 a_{32} a_{21} = 0$$

$$f_x f_y \rightarrow 1 - 6b_3 a_{32} c_2 = 0$$

ODR numerické řešení

- Eulerova metoda
- ODR $y' = f(x, y)$, $y(x_0) = y_0$
- krok h - malý
$$y(x+h) = y(x) + h y'(x) + O(h^2)$$
$$\cong y(x) + h \cdot f(x, y(x))$$
$$y_n = y(x_0 + n \cdot h), \quad x_n = x_0 + n \cdot h$$
$$y_0 = y_0 \quad \text{P.P.}$$
$$y_{n+1} = y_n + h \cdot f(x_n, y_n)$$

cp ~ lista / yyuka / odas / euler.m .

euler(x_0, y_0, x_n, h) $y' = -y$
matlab $y(0) = 1$
                                    $y = e^{-x}$

euler(0, 1, 40, 0.1);

0	0.5	$h \in (-2, 0)$
1		$\lambda = -1, R = 1 + h\lambda$
1.5		$h \in (0, 2)$
2		
2.5		$ 1 + h\lambda \leq 1$
2.7		$-2 \leq h\lambda \leq 0$
2.9		$0 \leq h \leq 2$

• Eulerova metoda, stabilita

$$y_{u+1} = y_u + h f(x_u, y_u)$$

$$y' = f(x, y)$$

$$y=0, f(x, 0) = 0$$

$$f(x, y) = f(x, 0) + \frac{\partial f}{\partial y} \cdot y + O(y^2)$$

$$\sim \frac{\partial f}{\partial y} \cdot y = J \cdot y$$

$$y_{u+1} = y_u + h J y_u \\ = \underbrace{(1 + h J)} y_u$$

funkcia stability $R(hJ) \approx R(z), z \in \mathbb{C}$

$$y_{u+1} = R(hJ) y_u$$

$$y_{u+m} = \prod (R(hJ)) y_u = \prod (R(hJ)) y_0$$

podmienka stability $|R(hJ)| \leq 1$, $\forall$ stabilni pripad

system rovnice 3-uxu matice

λ_j, v_j - vl. cisla, vl. vektory 3

$$y_u = \sum_{j=1}^3 c_j v_j$$

$$y_{u+m} = \sum c_i R(hJ v_i) = \sum c_j R(h \lambda_j v_j) =$$

$$= \sum_{j=1}^n c_j \cdot R(h\lambda_j) \vec{v}_j$$

$$y_{n+m} = \sum_{j=1}^n (R(h\lambda_j))^m c_j \vec{v}_j$$

podmínka stability $|R(h\lambda_j)| \leq 1$

$$j = 1, \dots, n$$

• Eulerova metoda

$$R(z) = 1 + z$$

$$z = h\lambda$$

$$z = h\lambda_k$$

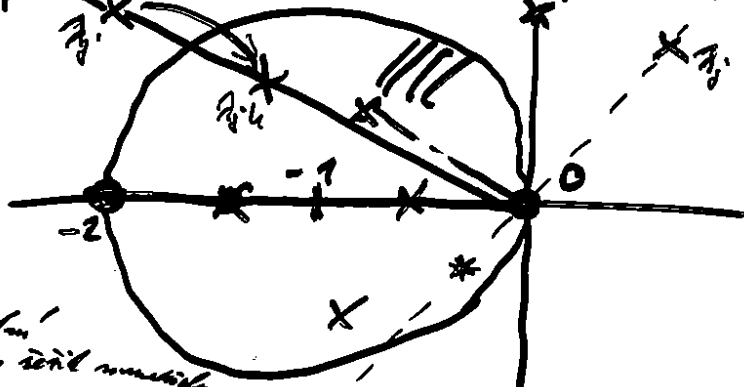
• obor stability

$$S_D = \{z \in \mathbb{C}, |R(z)| \leq 1\}$$

$$|1+z|^2 \leq 1 \quad z = a+ib$$

$$|1+a+ib|^2 = (1+a)^2 + b^2 \leq 1$$

$$z = \begin{cases} h\lambda_j - \text{skalár} \\ h\lambda_j - \text{vektor} \end{cases}$$

$\left. \begin{matrix} \text{Re } \lambda_j > 0 \\ \text{Re } \lambda_j > 0 \end{matrix} \right\}$ ODR je nestabilní - nelze řešit numericky

• E.M. stabilní - skalární případ

$$h\lambda \in (-2, 0)$$

$$1. \quad 1 + h\lambda > 0$$

$$2. \quad 1 + h\lambda < 0$$

$$|1 + h\lambda| \leq 1, \quad \lambda = \frac{\partial R}{\partial y}$$

$$1 + h\lambda \leq 1 \rightarrow h\lambda \leq 0$$

$$-1 - h\lambda \leq 1 \rightarrow -2 < h\lambda < -1$$

• E.N. stabilní - systém rovnice

$$\lambda_j < 0$$

$$|1 + h \lambda_j| \leq 1 \quad \forall j = 1, \dots, m$$

$$z_j = h \lambda_j$$

$\forall_j z_j \in \text{obor stability}$

$$h > 0$$

• $\text{Re } \lambda_j > 0 \rightarrow$ nestabilní ^{system} ODR

$$\vec{y}' = A \cdot \vec{y} \quad \text{lin. system}$$

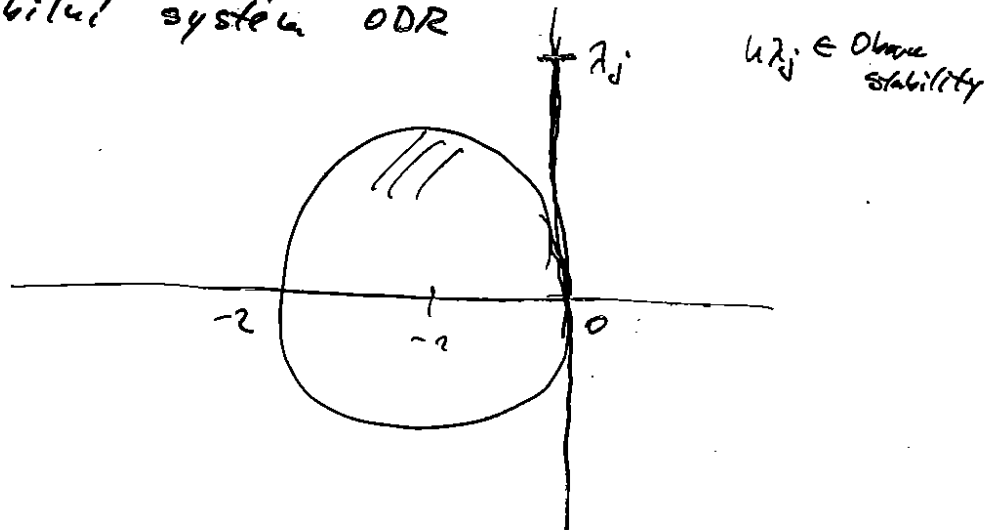
Jakobián

$$J = A$$

$$\sum_j d_j \vec{C}_j e^{\lambda_j x}$$

• $\text{Re } \lambda_j = 0$ - E.N. nelze určit

$\exists$ RK metody, které lze použít
stabilní systém ODR

vliska / vyuka / odes / euler.m

```
function eu=euler(x0,y0,x1,h)
% Eulerova metoda pro reseni ODR
global n x y
```

```
N = round((x1 - x0)/h);
x = zeros(N,1);
y = zeros(N,1);

x(1) = x0;
y(1) = y0;
n = 1;
while x(n) <= x1
    y(n+1) = y(n) + h*f(x(n),y(n));
    x(n+1) = x(n) + h;
    n = n+1;
end;
plot(x,y);
```

```
function ff = f(x,y)
ff = -y;
```

euler(0, 10, 5, 0.1)

$$y' = -y, y(x_0) = y_0$$

$$y = e^{\lambda x} \quad y(0) = 10$$

$$\lambda = -1$$

$$y = e \cdot e^{-x} = y_0 e^{-x}$$

$$y' = -y, y(0) = 10$$

$$y = 10 e^{-x} \quad x \in (0, 5)$$

$$L_{\max} = \max_n |y_n - y(x_n)|$$

$$L_1 = \sum_n h \cdot |y_n - y(x_n)|$$

$$L_2 = h \sqrt{\sum_n |y_n - y(x_n)|^2}$$

$$y' = -xy, y(0) = 1, x \in (0, 5), h = 0.1$$

euler(0, 1, 5, 0.1)

RK2

$$k_1 = f(x_n, y(x_n))$$

$$k_2 = f(x_n + h/2, y(x_n) + k_1 \frac{h}{2})$$

$$y_{n+1} = y_n + k_2 h$$

1/2	1/2
0	1

RK3 $k_1 = f(x_n, y(x_n))$

Henke $k_2 = f(x_n + h/3, y_n + k_1 h/3)$

$$k_3 = f(x_n + 2/3 h, y_n + k_2 h \cdot 2/3)$$

$$y_{n+1} = y_n + \frac{1}{4} k_1 h + \frac{3}{4} k_3 h$$

1/3	1/3
2/3	0 2/3
1/4	0 3/4

RK4 $k_1 = f(x_n, y(x_n))$

$$k_2 = f(x_n + h/2, y_n + k_1 h/2)$$

$$k_3 = f(x_n + h/2, y_n + k_2 h/2)$$

$$k_4 = f(x_n + h, y_n + k_3 h)$$

$$y_{n+1} = \frac{h}{6} (k_1 + 2k_2 + 2k_3 + k_4) + y_n$$

1/2	1/2
1/2	0 1/2
1	0 0 1
1/6	2/6 2/6 1/6

euler. u

$O(u^4)$

RK4

1/2	1/2			
1/2	0	1/2		
1	0	0	1	
	1/6	2/6	2/6	1/6

$$y' = -xy, \quad y(0) = 1$$

$$f(x,y) = -xy$$

$$f_y = -x$$

Euler $h f_y > -2$

$$-hx > -2$$

$$h < \frac{2}{x}$$

RK4: $h < \frac{2.8}{x}$

$$k_1 = f(x_n, y_n)$$

$$k_2 = f\left(x_n + \frac{h}{2}, y_n + \frac{k_1 h}{2}\right)$$

$$k_3 = f\left(x_n + \frac{h}{2}, y_n + \frac{k_2 h}{2}\right)$$

$$k_4 = f(x_n + h, y_n + k_3 h)$$

$$y_{n+1} = y_n + \frac{h}{6} (k_1 + 2k_2 + 2k_3 + k_4)$$

$$y' = -y, \quad y(0) = 10, \quad x \in (0, 10)$$

lösung: $y = 10 e^{-x}$

h	0.4	0.2	0.1	0.01
RK4	10^{-3}	$6 \cdot 10^{-5}$	$3 \cdot 10^{-6}$	$3 \cdot 10^{-10} O(h^4)$
RK3			$1.6 \cdot 10^{-4}$	$1.5 \cdot 10^{-7} O(h^3)$
RK2			$6 \cdot 10^{-3}$	$6 \cdot 10^{-5} O(h^2)$
Euler			0.49	0.018 $O(h)$

$$O(h^4) \sim c \cdot h^4$$

$$u' = \frac{h}{10} \quad c \cdot \frac{h^4}{10^4}$$

ODR, Eulerova metoda pro system

- system $\vec{y}' = \vec{f}(x, \vec{y})$ $\vec{y}, \vec{f} \in \mathbb{R}^m$
 předpoklad $\vec{f}(x, \vec{0}) = \vec{0}$, $|\vec{y}|$ malé

$$\vec{f}(x, \vec{y}) = \vec{f}(x, \vec{0}) + \frac{\partial \vec{f}}{\partial \vec{y}} \cdot \vec{y} + O(|\vec{y}|^2)$$

$$\sim \frac{\partial \vec{f}}{\partial \vec{y}} \cdot \vec{y} = \mathbb{J} \cdot \vec{y}$$

↑
 Jakobikova matice, Jakobidů
 $\mathbb{J} = \begin{pmatrix} \frac{\partial f_1}{\partial y_1} & \frac{\partial f_1}{\partial y_2} & \dots & \frac{\partial f_1}{\partial y_m} \\ \frac{\partial f_2}{\partial y_1} & \frac{\partial f_2}{\partial y_2} & \dots & \dots \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ \frac{\partial f_m}{\partial y_1} & \dots & \dots & \frac{\partial f_m}{\partial y_m} \end{pmatrix}$

- Eulerova metoda

$$\vec{y}_{n+1} = \vec{y}_n + h \vec{f}(x_n, \vec{y}_n)$$

$$\sim (\mathbb{I} + h \mathbb{J}) \vec{y}_n$$

- funkce stability $R(h \mathbb{J}) = \mathbb{I} + h \mathbb{J}$, $R(z) = 1 + z$, $z \in \mathbb{C}$

- vlastní čísla λ_j a vlastní vektory $\vec{v}_j$ Jakobidů $\mathbb{J}$

- rozložíme

$$\vec{y}_n = \sum_{j=1}^m c_j^n \vec{v}_j$$

$$\vec{y}_{n+1} \sim (\mathbb{I} + h \mathbb{J}) \sum_{j=1}^m c_j^n \vec{v}_j = \sum_{j=1}^m c_j^n (\vec{v}_j + h \mathbb{J} \cdot \vec{v}_j) =$$

$$= \sum_{j=1}^m c_j^n (\vec{v}_j + h \lambda_j \vec{v}_j) = \sum_{j=1}^m c_j^n (1 + h \lambda_j) \vec{v}_j$$

$$= \sum_{j=1}^m c_j^n R(h \lambda_j) \vec{v}_j$$

- počáteční podmínka $\vec{y}_0 = \sum_{j=1}^m c_j^0 \vec{v}_j$

- období $\vec{y}_{n+1} = \sum_{j=1}^m \prod_{i=1}^n (1 + h \lambda_j^i) c_j^0 \vec{v}_j$
stabilita $\prod_{i=1}^n |R(h \lambda_j^i)| \leq 1 \forall i, \forall j$

Butcherova varianta

Věta: Pro $p \geq 5$ neexistuje explicitní RK metoda řádu p , která by měla $s=p$ kroků.

Pro $p=5$ dostaneme 17 rovnic pro 15 koeficientů c_i, b_i, a_{ij} . Tento systém již nemá řešení!

Funkce stability

sp	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
rovnice	1	2	4	8	17	37	85	200	486	1205

Další testovací rovnice

$$y' = ay, \quad y_0 = 1, \quad z = ah, \quad a \in \mathbb{C}$$

$$\begin{array}{c|ccc} c_2 & a_{21} & & \\ c_3 & a_{31} & a_{32} & \\ \vdots & \vdots & \vdots & \\ c_5 & a_{51} & a_{52} & \dots & a_{5s-1} \\ \hline & b_1 & b_2 & \dots & b_{s-1} & b_s \end{array}$$

$$\begin{aligned} k_1 &= f(x_0, y_0) \\ k_2 &= f(x_0 + c_2 h, y_0 + a_{21} h k_1) \\ k_3 &= f(x_0 + c_3 h, y_0 + h(a_{31} k_1 + a_{32} k_2)) \\ &\vdots \\ k_s & \end{aligned}$$

$$y_{n+1} = R(ah) y_n \approx R(z) y_n \quad y_{n+1} = y_n + \sum_{i=1}^s b_i k_i$$

$$R(z) = 1 + z \sum_j b_j + z^2 \sum_{j,k} b_j a_{jk} + z^3 \sum_{j,k,l} b_j a_{jk} a_{kl} + \dots$$

Def.: Oblast stability RK metody je množina

$$S = \{ z \in \mathbb{C}, |R(z)| \leq 1 \}$$

• Krok metody h musí splňovat

$$h \in S$$

potom je RK metoda stabilní

• rovnice $y' = f(x, y)$ $f_y = \frac{\partial f}{\partial y}$
podmínka stability $h f_y \in S \quad \forall x$

• systém rovnic $Y' = F(x, Y)$ $J = \frac{\partial F}{\partial Y}$
podmínka stability $h \lambda_i \in S \quad \forall i$ $\lambda_i(x)$ vlastní číslo $J =$ Jacobova matice

$$y' = ay \quad a < 0 \quad \sim \text{lista / vyuka / odes / stab. uuv}$$

RK2

$$f = ay$$

$$J = \frac{\partial f}{\partial y} = a$$

$$z = Jh$$

$$= ah$$

RK2

$$\begin{array}{c|c} 1/2 & 1/2 \\ \hline & 0 \quad 1 \end{array}$$

$$y_{u+1} = y_u + k_2 h =$$

$$= y_u + h f(x + \frac{h}{2}, y_u + k_2 \frac{h}{2}) =$$

$$= y_u + ha \left(y_u + k_2 \frac{h}{2} \right) =$$

$$= y_u + ha \left(y_u + \frac{h}{2} f(x_u, y_u) \right) =$$

$$= y_u + ha \left(y_u + \frac{h}{2} a y_u \right) =$$

$$= y_u \left(1 + ha + \frac{h^2 a^2}{2} \right) =$$

$$= y_u \underbrace{\left(1 + z + \frac{z^2}{2} \right)}$$

$$|R(z)| \leq 1$$

$R(z)$ for stability method RK2 (skladatel)

$$R_3(z) = 1 + z + \frac{z^2}{2} + \frac{z^3}{6} \quad \text{RK3}$$

$$R_r(z) = \sum_{j=1}^r \frac{z^j}{j!} \quad \text{RK řada přesnosti } O(h^r)$$

$$R_4(z) = 1 + z + \frac{z^2}{2} + \frac{z^3}{6} + \frac{z^4}{24} \quad \text{RK4}$$

Obrov stability

RKs

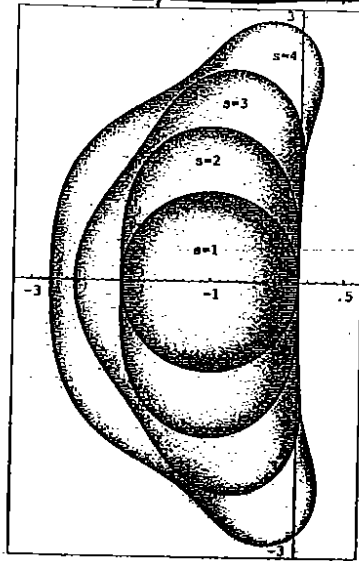

Fig. 2.1. Stability domains for ERK methods of order $p = s$

Douvanst-Priva

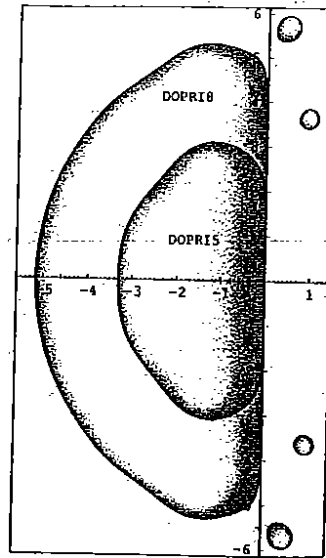

Fig. 2.2. Stability domains for DOPRI methods

ODR

$$y' = -xy, \quad y(0) = 5$$

$$f(x, y) = -xy$$

$$f_y = -x$$

stabilni $\Leftrightarrow h f_y \in$ obrov stability

$$h f_y \in \mathbb{R}$$

$$0 \geq h f_y \geq -c$$

$$0 \geq -hx \geq -c$$

$$h \leq \frac{c}{x}$$

metoda	c
Euler	2
RK2	2
RK3	2.5
RK4	2.8
DOPRI5	3.3
DOPRI8	5.1

Různá RK metody

Věta: RK metoda je p -tého řádu přesnosti

$$\Leftrightarrow R(z) = 1 + z + \frac{z^2}{2!} + \dots + \frac{z^p}{p!} + O(z^{p+1})$$

- pro explicitní s -krokovou RK metodu řádu přesnosti $p = s$ (tj. $p = s = 4$) platí

$$R(z) = 1 + z + \dots + \frac{z^p}{p!}$$

Embedded RK metody

- tabulka

c_2	a_{21}				
c_3	a_{31}	a_{32}			
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$			
c_s	a_{s1}	a_{s2}	$\dots$	$a_{s,s-1}$	
	b_1	b_2	$\dots$	b_{s-1}	b_s
	$\hat{b}_1$	$\hat{b}_2$	$\dots$	$\hat{b}_{s-1}$	$\hat{b}_s$

$$k_j = f(x + c_j h, y_u + h \sum_{i=1}^{j-1} a_{ji} k_i)$$

$$y_{u+n} = y_u + h \sum_{j=1}^s b_j k_j \quad \text{RK } p, \text{ řádu } p \quad O(h^p)$$

$$\hat{y}_{u+n} = y_u + h \sum_{j=1}^s \hat{b}_j k_j \quad \text{RK } \hat{p}, \text{ řádu } \hat{p} \quad O(h^{\hat{p}})$$

$$\hat{p} = p + 1 \vee \hat{p} = p - 1$$

$$\|y_{u+n} - \hat{y}_{u+n}\| \leq C \cdot h^{\hat{p}} < \varepsilon$$

• důvod odhad přesnosti y_{u+n}

- složí k adaptivnímu určení kroku h tak aby výsledné y_{u+n} mělo požadovanou přesnost

- metoda RK p ($\hat{p}$)

- nejčastěji používá RK4(5) $\Leftrightarrow$ RK45

Runge-Kutta-Fehlberg

ODR s okrajovými podmínkami

$y'' = f(x, y, y')$ počáteční problém $y(x_0) = y_0$
 $y'(x_0) = y_0'$

↑
 systém $y_1 = y$
 $y_2 = y'$

$y_2' = f(x, y_1, y_2)$ $y_1(x_0) = y_0$
 $y_1' = y_2$ $y_2(x_0) = y_0'$

okrajový problém $x \in (x_0, x_1)$

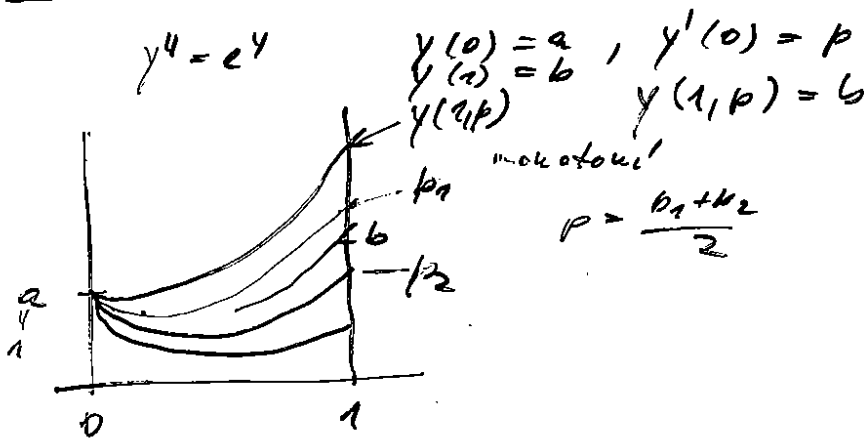
1. $y'' = f(x, y, y')$ $y(x_0) = y_0, y(x_1) = \bar{y}_1$

2. $y_1' = y_2$ $y_1(x_0) = y_0, y_1(x_1) = \bar{y}_1$
 $y_2' = f(x, y_1, y_2)$

3. $y_1' = f_1(x, y_1, y_2)$ $y_1(x_0) = y_0, y_2(x_1) = \bar{y}_2$
 $y_2' = f_2(x, y_1, y_2)$

Pr: $y'' = e^y$ $y(0) = a, y(1) = b$

Metoda strelby

Pr 2:

$$y'' = -2y$$

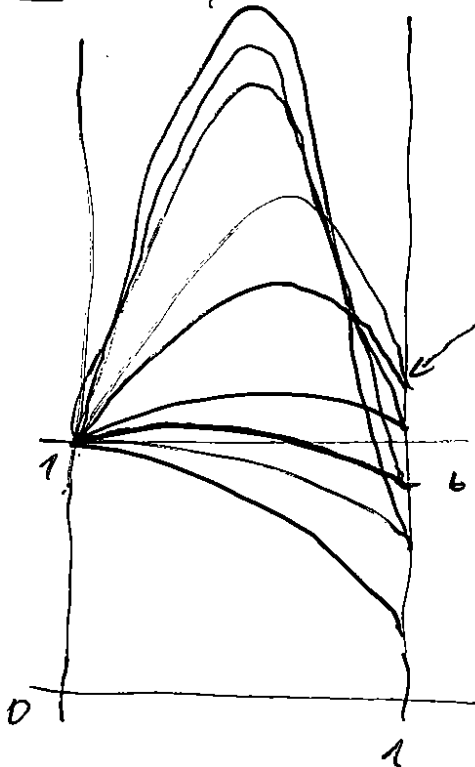
$$y(0) = a, \quad y(1) = b$$

$$a = 1$$

$$y'(0) = p$$

nejsi monotoni

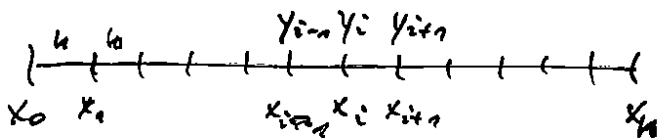
$$y(1, p)$$

2 řešení
 dleka nemá jednoznačné řešení

Metoda konečné diference

$$y'' = f(x, y, y'), \quad y(x_0) = a, \quad y(x_n) = b, \quad x \in (x_0, x_n)$$

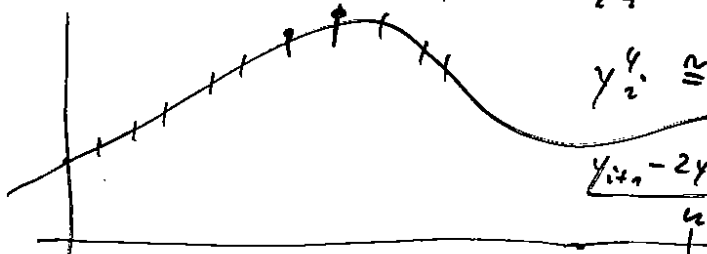

$$h = x_{i+1} - x_i = \frac{x_n - x_0}{n}$$

$$x_i = x_0 + i \cdot h$$

$$y(x), \quad x \in (x_0, x_n) \approx y_i, \quad i = 0, \dots, n$$

$$y_i \approx y(x_i), \quad y_i' \approx \frac{y_{i+1} - y_{i-1}}{2h}$$

$$y_i'' \approx \frac{y_{i+1} - 2y_i + y_{i-1}}{h^2}$$

$$\frac{y_{i+1} - 2y_i + y_{i-1}}{h^2} = f\left(x_i, y_i, \frac{y_{i+1} - y_{i-1}}{2h}\right)$$

x_0
 systém wn alg. rovnic pro
 $i = 0, \dots, n$

$$x_n \quad i = 1, \dots, n-1$$

$$y_0 = a, \quad y_n = b$$